

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Statens Hus, 7468 Trondheim

Sentralbord: 73 19 90 00

Besøksadresse: E. C. Dahls g. 10

Saksbehandler
Oddgeir Myklebust
Landbruk og bygdeutvikling

Innvalgstelefon
73 19 92 76

Vår dato
10.03.2008
Deres dato
25.01.2008

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2008/1743-422.0
Deres ref.
200800132

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Landbruks- og matdep.	
Saksnr. 2008 132	Doknr. 32
Mottatt: 25 MAR 2008	ASR/MA
Saksbeh.:	ARKO 470
Kont.:	AVSKR.

Høring - jordverngruppas rapport - Klimaskifte for jordvernet

Fylkesmannen vil innledningsvis gi jordverngruppa ros for et godt stykke arbeid.

I rapporten beskrives det en virkelighet med en rekke utfordringer knyttet til jordvern, som vi i Sør-Trøndelag kjenner oss godt igjen i. Utfordringene i Sør-Trøndelag spenner fra et enormt utbyggingspress spesielt i Trondheimsregionen, til gjengroing i mer perifer jordbruksområder.

Fylkesmannen vil sterkt støtte behovet for et strengere jordvern. Den utviklingen vi ser i dag med nedbygging av verdifull dyrka mark nasjonalt, er ikke bærekraftig. For å nå 2010-målet ser Fylkesmannen det som nødvendig at man vurderer nye virkemidler, da dagens virkemidler tydeligvis ikke er gode nok.

Fylkesmannen vil allikevel påpeke at det også i dag er virkemidler for å praktisere et strengt jordvern. Den store utfordringen er ofte den politiske viljen både lokalt, regionalt og nasjonalt til å bruke dem. Dette vil fremdeles være en utfordring selv om man får nye virkemidler.

Fylkesmannen mener også at det er på høy tid at beredskapsperspektivet løftes igjen. Dette ut fra den usikkerheten som klimautfordringen gir med tanke på matforsyning både globalt og nasjonalt.

Kommentarer til jordverngruppas forslag til virkemidler:

1. *Informasjonsprogram:* Et informasjonsprogram er bra. For at dette ikke skal bli gammelt nytt, blir det viktig å fokusere på de nye utfordringene. Spesielt gjelder det klimautfordringen og hva denne betyr for jordvernet både globalt og i Norge.

Fylkesmannen vil påpeke at ofte er det ikke mangel på informasjon som er hovedproblemet, men at jordvernet blir veid og funnet for lett i forhold til ulike utbyggingsinteresser.

2. *Planlovutvalget:* Fylkesmannen er positiv til Planlovutvalgets forslag om styrking av "jordvernvirkemidler" i plan- og bygningsloven. Mye av dette vil allikevel være avhengig av den politiske viljen til å bruke virkemidlene lokalt og regionalt.

Når det gjelder konsekvensutredninger der dyrka mark berøres, har Fylkesmannen lenge påpekt at det er nødvendig å utrede også de indirekte konsekvensene av ulike tiltak, ikke bare

	Embetsledelse og administrasjonsstab	Kommunal- og beredskapsavdeling	Oppvekst- og utdanningsavdeling	Sosial- og helseavdeling	Landbruk og bygdeutvikling	Miljøvern-avdeling
Telefon	73 19 90 08	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00
Telefaks	73 19 90 30	73 19 91 01	73 19 93 51	73 19 93 01	73 19 91 01	73 19 91 01
E-post:	postmottak@fmst.no	Internett: www.fylkesmannen.no/st				

det direkte arealbeslaget. Spesielt har dette vært en utfordring i store veiprojekter i regionen. Der har vi sett at det indirekte arealbeslaget faktisk kan bli vel så stort som arealet som blir omdisponert til selve veien. Dette kan skyldes oppdeling av jordbruksarealer, erstatningsareal til bygg som må flyttes og at nye veier og kryss tiltrekker seg ny virksomhet. Dette for å nevne noe.

3. *Regionale planprosesser*: Fylkesmannen ser det som positivt og nødvendig at sentrale myndigheter kan ta initiativ til regionale planprosesser. Det kan være manglende politisk vilje regionalt og lokalt til å sette i gang slike prosesser som går over kommunegrensene. Spesielt når det er "vern" av arealer som er i fokus. For å ivareta nasjonale verdier kan det etter Fylkesmannens syn være nødvendig å pålegge regionene slike planprosesser dersom de ikke selv tar utfordringen.

4. *Rikspolitiske retningslinjer for jordvern*: Fylkesmannen stiller spørsmål ved nytteverdien av dette. Jordvern i nasjonal politikk har blitt forsterket på ulikt vis de siste årene. Vi vet ikke om det er nødvendig med en RPR for ytterligere å forsterke dette.

En RPR kan derimot være nyttig for å avklare jordvern mot andre politikkområder innen nasjonal politikk. Et godt eksempel på dette er forholdet til RPR-ATP. Her legges det opp til at jordvernet kan vike når det er snakk om utbygging inntil kollektivårer og knutepunkter. Dette blant annet for minimalisere transportbehov. I en klimasammenheng er dette viktig. Mindre transport skaper mindre utslipp.

Dette er en utfordring som jordvernet vil møte rundt mange av byene og tettstedene. Her ønsker man fortetting og tilsluttende utbygging for å redusere transportbehovet. Isolert sett er dette bærekraftig og riktig for å redusere energibruk og utslipp fra trafikk. En konsekvens av et ensidig fokus på transport kan imidlertid bli nedbygging av verdifulle jordbruksområder som mange plasser omgir byene og tettstedene våre. Da er ikke dette lenger et bærekraftig utbyggingsmønster.

En slik nedbygging av sentrale jordbruksområder er irreversibel. Ved å styre utbyggingen til andre områder enn dyrka mark, kan det bli lengre avstander som isolert sett vil skape mer transport. Dette kan imidlertid løses ved å legge til rette for miljøvennlige transportløsninger. Sann sett kan et utbyggingsmønster hvor jordvern er en premiss, bidra til å presse fram transportmessige riktige løsninger over tid.

Her er det en klar kobling til pkt. 7 Nasjonal transportplan. Det må legges til rette for transportløsninger som styrer utbygging i retninger som ikke får så negative konsekvenser for jordvernet.

Dette er også en utfordring for nasjonal politikk. Her er det ulike miljømål som kolliderer og gir dilemmaer i planleggingen. Fylkesmannen mener det trengs en klargjøring av nasjonal politikk. Dette kan godt skje gjennom en RPR for jordvern.

5. *Jordlova*: Her bør det legges opp til at Fylkesmannen kan føre tilsyn med kommunenes forvaltning av jordlovsmyndigheten. Dette mener Fylkesmannen er nødvendig dersom jordloven skal overleve. Kommunale jordlovsvedtak bør sendes Fylkesmannen for vurdering. Dersom det er vedtak som strider mot nasjonal politikk, bør Fylkesmannen få anledning til å overprøve disse.

Statistikken viser at summen at de mange enkeltsakene etter jordloven fører til omdisponering av relativt store arealer med dyrka mark nasjonalt. Ut fra dette støtter Fylkesmannen en evaluering av overføringen av jordlovsmyndigheten til kommunene.

6. *Vern av jordressurser*: Fylkesmannen er positiv til at det settes i gang et arbeid for å vurdere denne muligheten.

7. *Najonal transportplan*: Fylkesmannen er positiv til dette grepet. I mange sammenhenger savner vi en helhetlig samfunnsplanlegging i forbindelse med vegprosjekter. Ofte blir det vegplanleggingen som legger premisene for den øvrige arealbruken, mens det i utgangspunktet skulle vært omvendt.

8. *Kunnskapsgrunnlaget*: Kunnskapsgrunnlaget og rapporteringen må bli bedre for å kunne måle om nasjonal politikk nås.

9. *Styringsdialog*: Oppfølging fra nasjonalt nivå er viktig hvis vi skal ha en strengt jordvern.

10. *Kompetansemiljø*: Fylkesmannen støtter utvalgets forslag om å beholde et sterkt kompetansemiljø for areal- og ressursforvaltning på statlig, regionalt nivå. Dette er nødvendig for å kunne iverksette en nasjonal jordvernpolitikk.

11. *Nytt jordvernmål*: Fylkesmannen er i utgangspunktet enig i at det må utformes et mer ambisiøst jordvernmål. Dagens målsetting sørger bare for at dyrka mark omdisponeres i et lavere tempo enn før. På sikt vil utfallet bli det samme.

Det er allikevel viktig at man først konsentrerer seg om å få virkemidler for å nå 2010-målet. Tallene viser at det kan bli utfordrende nok å få til den ønskede halvingen innen 2010.

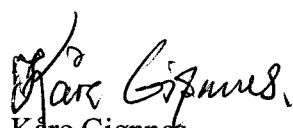
Oppsummering

Dette er Fylkesmannens kommentarer til jordverngruppas forslag til nye virkemidler. Her er det mange forslag som kan bidra i riktig retning. Målet må være å få til en bærekraftig forvaltning av den knappe arealressursen som dyrka mark er i Norge.

Fylkesmannen vil igjen understreke at det er den politiske viljen både nasjonalt, regionalt og lokalt, som er nøkkelen. Det hjelper ikke med all verdens virkemidler, hvis det ikke er politisk vilje til å bruke dem.

Rapporten har også blitt behandlet på møte i fylkeslandbruksstyret den 05.03.08. Vi legger ved møtebok med styrets uttalelse.

Med hilsen

Kåre Gjønnås
fylkesmann

1 vedlegg

MØTEBOK

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag.

Møtedato: 05/03/2008

Sakslistenr: 07

Saksnummer: 160008 10013 AFS

Saksnr. arkiv:

Tidligere behandling:

Eiendom:

Kommune	Gnr	Bnr	Fnr	Snr	ID	Andel	Eiendomsnavn
SØR-TRØNDELAG							

PARTER

Hjelpesaker:

Saksutredning:

Klimaskifte for jordvernet

SAKSOPPLYSNINGER

Regjeringen, med tilslutning fra Stortinget, har som målsetting at den årlige omdisponeringen av de mest verdifulle jordressursene skal halveres innen 2010.

Halveringsmålet gjorde at det ble nedsatt en arbeidsgruppe som skulle vurdere behovet for nye virkemidler for et sterkt jordvern. Gruppen har nå levert sin rapport (se vedlegg) som både Fylkesmannen og fylkeslandbruksstyret er invitert til å uttale seg til.

VURDERINGER

For nærmere bakgrunn og vurderinger vises det til rapporten. Fylkesmannen ønsker å fokusere på gruppas forslag til nye virkemidler for et sterkt jordvern. Disse er som følger:

Jordverngruppas forslag til virkemidler for et sterkt jordvern er i hovedsak:

1. Det utarbeides et informasjonsprogram med sikte på å "vinne hjertene" for jordvern. Et slikt program bør bl.a. omfatte:
 - | Arealkonferanse i 2008
 - | Regionale arealkonferanser
 - | Bruk av media, presse og fagtidsskrifter
 - | Utarbeiding av studie- og informasjonsmateriell tiltenkt hhv. skoleverket, lokale og regionale politikere m.fl.
 - | Bekjentgjøring av viktige avgjørelser og gode eksempler
 - | Videreutvikling av visualisering som hjelpemiddel
2. Det gis støtte til Planlovutvalgets forslag om styrking av virkemidler i plan- og bygningsloven på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå som gir anledning til å regulere arealbruken, herunder ivareta jordvern. Jordverngruppa foreslår dessuten at forskriften om konsekvensutredninger (KU) strammes inn og gjøres mer presis i de tilfellene dyrka mark berøres, og at det utarbeides en ny veileder for KU og landbruk.
3. Det tas initiativ fra sentrale myndigheter til igangsetting av regionale planprosesser. Om nødvendig må dette pålegges regionene. Virkemidler eksisterer.
4. Det utarbeides nye Rikspolitiske retningslinjer for jordvern.
5. Jordlova styrkes som virkemiddel for jordvern. Det anbefales blant annet at landbrukets bygninger underlegges kravet om omdisponeringstillatelse, at beslutningen om overføring av avgjørelsesmyndigheten til kommunene vurderes på nytt, samt at det etableres en lovhjemmel for Fylkesmannen til å føre tilsyn med kommunenes arbeid på dette feltet.
6. Det utarbeides en hjemmel for vern av jordressurser med formål å sikre muligheten for fortsatt biologisk produksjon på arealer med høyt produksjonspotensial. Det bør igangsettes et arbeid for å utrede nærmere innretningen på en slik hjemmel, herunder om hjemmelen bør tas inn i jordlova eller naturvernloven.
7. Sentrale myndigheter må i Nasjonal Transportplan sørge for å prioritere utbygging av transportsystemet som er nødvendig for å dreie utbyggningsmønsteret mot områder med mindre arealkonflikter.
8. Kunnskapsgrunnet om forvaltningen av jordressursene må forbedres slik at dokumentasjonen av arealverdiene, og kunnskapen om utviklingen i arealbruken, får et høyere presisjonsnivå enn i dag.
9. Prioriteringen av jordvernet i styringsdialogen mellom LMD/SLF og Fylkesmannen må gjøres enda klarere enn i dag.
10. Uavhengig av forvaltningsreformen må det beholdes et sterkt kompetansemiljø for landbruk,- areal- og ressursforvaltning på statlig regionalt nivå, for å sikre ivaretagelsen av den nasjonale jordvernpolitikken.

11. Det utarbeides et nytt og ambisiøst politisk mål for ytterligere reduksjon i omdisponeringen av dyrka mark.

INNSTILLING

Fylkesmannens innstilling til fylkeslandbruksstyret:

1. Fylkeslandbruksstyret støtter sterkt behovet for et styrket jordvern.
2. Fylkeslandbruksstyret støtter i hovedsak forslagene i jordverngruppas rapport.

Forslag fra Furunes:

1. Fylkeslandbruksstyret mener arealpolitikken må tilligge lokaldemokratiet i kommunestyret.
2. Fylkeslandbruksstyret støtter deler av forslaget i jordverngruppas rapport, men støtter ikke jordverngruppas forslag i pkt. 5, 6, 9, 10 og 11.
3. Fylkeslandbruksstyret mener den automatiske oversendingen av saker til Statens landbruksforvaltning, i de saker Fylkeslandbruksstyret ikke følger innstillinga fra Fylkesmannen, må opphøre.

Forslag fra Denstad, Kjelsberg, Lykke og Hestnes: Fylkeslandbruksstyret slutter seg i hovedsak til jordverngruppas forslag, men med følgende endringer:

- I pkt. 5 strykes det som står etter første setninga.
- Pkt. 9 og 11 strykes.
- Pkt. 10 omformuleres til: Det må beholdes et sterkt kompetansemiljø for landbruks-, areal- og ressursforvaltning på regionalt nivå, for å sikre ivaretagelsen av den nasjonale jordvernpolitikken. Fylkeslandbruksstyret går inn for at den regionale landbrukspolitikken overføres til et folkevalgt regionalt nivå.

Pkt. 1 i forslag fra Furunes fikk 1 stemme og falt.

Pkt. 3 i forslag fra Furunes fikk 2 stemmer (Furunes og Hestnes) og falt.

Jordverngruppas forslag pkt. 1-4 ble enstemmig vedtatt.

Forslag fra Kjelsberg om å støtte pkt. 5 fikk 1 stemme (Kjelsberg) og falt.

Forslag fra Denstad, Kjelsberg, Lykke og Hestnes om at pkt. 5 skal lyde; Jordlova styrkes som virkemiddel for jordvern, ble vedtatt med 4 stemmer mot 1 stemme (Furunes)

Forslag fra Furunes om å stryke pkt. 6 fikk 1 stemme (Furunes) og falt.

Jordverngruppas forslag pkt. 7 og 8 ble enstemmig vedtatt.

Forslag fra Furunes om at pkt. 9 strykes, ble vedtatt med 4 mot 1 stemmer

(Kjelsberg).

Forslag fra Denstad, Kjelsberg, Lykke og Hestnes om omformulering av pkt. 10 ble vedtatt med 4 mot 1 stemmer (Furunes).

Forslag fra Furunes om å stryke pkt. 11 ble vedtatt med 3 mot 2 stemmer (Denstad og Kjelsberg)

Fylkeslandbruksstyrets vedtak blir etter dette:

Fylkeslandbruksstyret slutter seg i hovedsak til jordverngruppas forslag, men med følgende endringer:

- I pkt. 5 strykes det som står etter første setningen slik at punktet skal lyde:
Jordlova styrkes som virkemiddel for jordvern.
- Pkt. 9 og 11 strykes.

Pkt. 10 omformuleres til: Det må beholdes et sterkt kompetansemiljø for landbruks-, areal- og ressursforvaltning på regionalt nivå, for å sikre ivaretagelsen av den nasjonale jordvernpolitikken. Fylkeslandbruksstyret går inn for at den regionale landbrukspolitikken overføres til et folkevalgt regionalt nivå.

Kopi sendt til:

Sign. Kommune:.....

Sign. Fylke:.....